

2 KORIN

Korin mbal tuku waṅe Paulusṅge arnu kuyarna

Paulus nu Korin mbal tuku waṅe arnu kuyarna te tugunu teṅenmba.

Nu Korin mbal tuku waṅe ambonga kuyarna ta nane tuku mbar afu kile-tidingam tuku kuyarna. Nu pasa waṅe sanḡrinu pilna tukunu nu piti ṅak minmba Titus kukulna le nane tugum kina. Nu kumba ka taṅge maṅ luka Paulus tugum promba nu wam kubeu tuna sulumba sakina: Nane ne tuku pasa dubimba naṅgine mbar kile-tidinginaig ṅga sana le Paulus nu gare-garekina.

Wam ande mata Korin mbal tugumṅge mayok kina ta Titus nu Paulus teṅenmba kila sana: Yabri mbal afu Korin mbal ṅgamukṅge ne tuku nyu ṅayo silide. Yerusalem gabat mbalṅge ne pirokam tuku waṅe ande kuyarmba tine ndakinaig tukunu ne aposel kuga ṅgade ṅga Paulus sana.

Paulus nu pasa ta ismba nane tuku yabri pasa kile-ibenḡkam tuku nuṅe maṅau tiṅreknu ta waṅe te mbolṅge kuyarna sulumba sakina: Tane Korin mbal Kristus tuku kuasmbi ṅakmba ye tuku piro mbolṅge mayokke likinaig tukunu ye siṅka Kristus tuku aposel minet ṅgina.

¹ Kuate tuku kuasmbi Korinṅge nu tuku mbal afu ṅakmba Akaia kilke mbolṅge mine likade tane ṅakmba kaiye. Ye Paulus Kuate nu nuṅe nzali dubimba ye Kristus Yesus tuku aposel mini ṅga

nyu te-mayokna. Ye singine tira Timoteus sile tane ndon pasatam prowek.

² Singine Mam Kuate, Sungo Yesus Kristus nale tane ake sinan make patika ngamuŋgal wamdus bul sertinguwaik. Son.

Piti mbolŋge dirnanga tingam tuku pasa

³ Singine Sungo Yesus Kristus tuku Mam Kuate sine nu tuku nyu te-dunŋube. Nu sine sunŋomba mapesiŋgit. Nu mara mindek sine sinzaŋsiŋgit le wamdus piti bulkade. ⁴ Nu sine piti mbolŋge mineg le sinzaŋsiŋmba wamdus bul sersiŋgit. Wam tambu nane afu piti mbolŋge minig ta sine mata nane sinzaŋniŋmba wamdus bul serniŋgam kumuŋ.

⁵ Kristus nu piti sunŋo kurana taŋamba ndo sine mata piti sugo kugrakeg ta Kuatenŋe Kristus sinzaŋna taŋamba ndo sine mata sinzaŋsiŋgit le wamdus bulkade. ⁶ Ta tuku sine piti kugrakeg wam ta mbolŋge sine tane turka wamdus bul sertingam tuku ndin kila pileg. Sine piti mbolŋge Kuate nu wamdus bul sersiŋgit ta tane sine taŋaŋ piti kugrakade le Kuate nu wamdus bul sersiŋgit taŋamba ndo sine tane turka wamdus bul sertingam kumuŋ. ⁷ Sine tane bariŋgamŋgaig ŋga ngamuŋgal piti ndasiŋgit. Tane sine taŋaŋ piti kugrakade tukunu wamdus bul seram tuku maŋau sine teg taŋamba ndo tade.

⁸ Tira kame, sine Asia kilke mbolŋge piti sugo kaŋgerkigeŋ ta tane kila satingamŋgig. Sine piti sugo kaŋgerka wamdus mayenu pro kinaig le kumamŋgig ŋga idusgeŋ. ⁹ Wam ta mbolŋge siŋgine sanŋri kumuŋ kuga ŋga kamusmba Kuate tuku

sanjri tomba tingigenj. Nu kumanu mbal kile-tidingate tuku. ¹⁰ Sine kume dirgenj le nu sine turkina. Nu tanjamba manj tursingamngat nga sine wamdus bulok mineg. ¹¹ Tane mata sine tuku nga Kuate yabanjap le nu tane gudommba tuku yabanj pasa ismba sine tursinguwa le wam ta mbolnge nane gudommba nu tuku nyu te-dunnguwaig.

Paulus nu Korin kambim sakina ta nu pitik nane tugum kine ndakina

¹² Sine nane njakmba tugumnge manjau purfenjnu yabri kugatok ke likeg nga wamdus bulok mineg. Sine tane Korin ngamuknge manjau tananj ke likeg. Sine kilke te tuku wamdus kilambi tanj ndaweg. Kuatenge ake sinanj sanjri singit le sine tanjaweg. ¹³ Sine pasa kuyarke likeg ta tugunu kile-mayokka kuyarkeg le tane burka katese mayewam kumunj. ¹⁴ Kile tane sine tuku manjau fudinmba ndo katesede ta ngumnennga tane katese mayewap le Sunjo Yesus tuku ait mbolnge sine tane tuku gare-garekube le tane mata sine tuku gare-garekamngaig.

¹⁵ Ta tuku ye tane lato gare tingam tuku tane tugum kambim aram saken. ¹⁶ Ye Masedonia kambim nga ka tane kanjerki sulumba ka Masedonjanje manj luka pro tane tugum prowam saken. Tanje ye aganj ndendembi sinzanyap le Yudea ma tugu mbol kambim tuku saken. ¹⁷ Ye tanjamba tane tugum kambim saken ta pro ndawen. Tane ye fare fare wam mbilmbilmba saket nga idusde e? Tanjamba kuga. Ye wam ande kam idusmba saket ta ye kilke mbolok mbal tananj mingembi ndo saka ngarosumbi dubi ndade tananj kuga. ¹⁸ Kuate nu son

pasa ndo sakate tanjamba ndo ye tuku pasa te mata son pasa ndo. Ye tane tugum kambim saken ta mingembi ndo sa ndaken.

¹⁹ Sine ken ye Silvanus Timoteus sine tane tugumnge Kuate tuku Kiyo Yesus Kristus tuku pasa kuklimba satinjiger. Nu wam kam sakate ta mata mingembi ndo sa ndakate. Nu sakate tanjamba ndo kate. ²⁰ Kuate nu sine wam magenu singam tuku pasa kusna ta alonu tanjamba Kristus mbolnge mayok kinig. Ta tuku sine nu mbolnge Kuate tuku pasa ta sinjka son pasa nga Kuate tuku nyu tedungeg.

²¹ Kuate nu Kristus mbolnge sine tane turmba sangri pilesingit le nuje mbal minmba nu tuku pirokeg. ²² Nu sine nuje mbal nga nuje Guwa wasik tananj singina le sine nu tuku mbal mineg ta kateseweg.

²³ Ye Kuate am mbolnge satinjamngit. Ye tane tugum pro ndawen ta tenenmba. Ye tane satinge lika piti tingikit nga tane mapekam tuku idusmba ye pro ndawen. ²⁴ Sine tane tuku ngamuŋgal son kulatkag nga idus ndawap. Tanjine mironj kulatkade le sangri tingate. Sine tane ndonj ulendika pirokeg ta tane gare njak minap nga iduseg.

2

¹ Ye buk tane tugum kumba satinge lika piti tingen ta manj lato tane tugum kumba satinge likam mbulet. ² Ye kumba sigair-sigairtinmba piti tingi ta ande nu ye gare sam tuku mine ndakate. Tane ndo ye gare sam tuku minig. ³⁻⁴ Ye tane tuku tenenmba iduset. Tane ye ndonj wam ndui ta tuku ndo gare teg nga iduset. Ta tuku ye tane

tugum kumba wam afu tuku piti tam idus ndawet. Ye tane tugum ka le gare ndo sap nga iduset. Ye tane kile-tidingam tuku wane kuyaren ta ye piti ngamungal rar sungo tumba malmbi nakmba kuyaren. Ye piti tingam tuku tanamba kuyar ndawen. Kuga. Ye tane tuku kume purmba minet ta kila palpe nga kuyaren.

Ande mbarna ta nu tuku mbar gilaingap

⁵ Tane tuku ande ye mbolnge mbarna ta nu ye ndo piti ser ndayina. Tane nakmba piti ser-tingina ta piti ta sungo kuga. Ye pasa sangrinu sake nda. ⁶ Tane gudommba nu lafunu tunaig ta kile maye. ⁷ Nu piti sungo tumba nu tuku sangri te-ibenbekaig. Kile tane nu tuku mbar gilainga wamdus bul serap. ⁸ Tane nu tuku kume purmba minig ta te-mayokap le kila pilwa. ⁹ Nu te-tiwam tuku ye tane tuku kuyaren ta tane ye tuku pasa nakmba dubikade e ko kuga ta ye katesewam tuku kuyaren. ¹⁰ Tane ande tuku mbar gilaingade ta ye mata nu tuku mbar gilainget. Ye tanenu nga Kristus am mbolnge mbar ta gilainget. ¹¹ Wam ta mbolnge Satan nu sine kile-ibenkam kumun kuga. Nu sine ngaigo siglikam iduste ta sine nakmba kila.

Paulus nane Kuate tuku sangri mbolnge pirokinaig

¹² Ye pasa mayenu Kristus tuku kukliwam Troas tumbran mbol prowen ta Sungo nu buk ye pirokam tuku ndin wakeina. ¹³ Ye pirokam tuku ta yine tira Titus nu Troas pro ndana tukunu ye piti nak minmba nane kusreka tinga nu sota Masedonia kilke mbol te prowen.

¹⁴ Sine Kuate tuku nyu te-dunḡube. Nu Kristus mbolḡe sine sanḡri pilesinḡba sanḡri ḡaigonu ḡakmba kile-ibenḡkam tuku ndin tumsinḡit. Afu Kristus kila palmbim tuku Kuate nu sine mbolḡe pirokate le nuḡe pasa mayenu mundur mayenu taḡaḡ mayok ka ma ḡakmba kumunḡate. ¹⁵ Kristus nu sine sinamḡe minit tukunu Kuate am mbolḡe sine mundur mayenu taḡaḡ mineḡ. Mundur mayenu ta Kuatenḡe muskil kile-tidinḡa minit mbal ḡgisikade mbal ta ḡakmba tugum kinit ta ¹⁶ nane ḡgisinu mbal pasa ta nane bale faram tuku mundur taḡaḡ kamusde le nane muskil kile-tidinḡanu mbal abo ninḡam tuku mundur taḡaḡ kamusde. i ... Ima kate piro sunḡo ta kam kumuḡ. ¹⁷ Kuatenḡe nuḡe piro kam tuku madisinḡina mbal sinenḡ ndo kumuḡ. Sine Kristus ndoḡ ulendika Kuate am mbolḡe wamduḡ tugusekmbi nuḡe pasa kukliweg. Nane afu ndametinḡ kilam tuku ndo nu tuku pasa kuklide ta sine nane taḡaḡ kuga.

3

Paulus nane pasa kitek tuku piro mbal

¹ Sine tane pasa satinḡeg tambḡ sinḡine nyu payam ndakeḡ. Sine nane afu taḡaḡ tane sine tuku maḡau kila palmbim tuku waḡe afu kile ndakeḡ. Ko afuḡe sine tuku maḡau kila palmbim tuku waḡe afu sinḡap ḡga idus ndaweg. ² Sine tuku kuyar waḡe ta tane minig. Tane mbolḡe sine tuku piro kilimok mayok kinit. Waḡe ta sine tuku ḡgamunḡal sinamḡe minit ta nane ḡakmba kila. ³ Tane Kristus tuku waḡe ḡak minanu taḡaḡ mayok kinig. Sinenḡe waḡe ta tinḡigenḡ. Kuate abo

minmba minit nuŋe Guwaŋge Kristus tuku waŋe ta kuyarna. Andeŋge waimbi kuyar ndana. Kuyar ta tukul pasa taŋaŋ ndame mbolŋge mine ndakate. Taŋgine ŋgamuŋgal sinamŋge minit.

⁴ Sine Kristus mbolŋge saŋgri tiŋga taŋamba siŋgine piro tuku saka Kuate am mbolŋge wamdus bulok mineg. ⁵ Sine siŋgine saŋgri tomba tiŋga piro ta kam kumuŋ ŋga sa ndakeg. Sine Kuate tuku saŋgri tomba tiŋga ndo piro ta kam kumuŋ ŋgeg. ⁶ Nuŋge saŋgri siŋgit le nuŋe pasa kitek ta sine kumbi te-mayokey. Pasa kitek ta tukul pasa ambokok taŋaŋ kuyar mbolŋge mine ndakate. Tukul Guwa mbolŋge minit. Tukul maŋau nu kume maŋau siŋgit ta Tukul Guwa nu abo mine maŋau siŋgit.

⁷ Ndame tukul pasa ŋak tugu pilmba mayok kina ta kilŋa saŋgri ŋayo mayok kina le Israel mbal nane Moses tuku tumail kaŋgere fugunaig. Tukul pasa nu kume maŋau ndo siŋgit ta nu tuku kilŋa suŋgo ta ŋgumneŋga kugana. ⁸ Pasa kitek Kuate tuku Guwa mbolŋge mayok kinit ta nu kilŋa ambokok ta limba saŋgri ŋayo mayok kinit. ⁹ Pasa ambokok nu taŋgo kilmba pa mbolŋge patikate ta nu kilŋa saŋgri ŋak mayok kina. Pasa kitek nu taŋgo tiŋreknu kile-mayokkate ta nu kilŋa ambokok ta limba saŋgri ŋayo mayok kinit. ¹⁰ Maŋau ambokok tuku kilŋa maŋau kitek tuku kilŋaŋge nu lite le nda minanu sukte. ¹¹ Pasa ambokok kugawam tuku ta nu kilŋa ŋak mayok kina. Pasa kitek minmba minam tuku ta nu siŋka kilŋa saŋgri ŋayo ŋak mayok kinit.

¹²⁻¹³ Moses tuku tumail kilŋa ta kuga-kugamba minna ta nu Israel mbal kaŋger ndawaig ŋga taw-

imbi tumail songina. Pasa kitek tuku kilŋa ta taŋamba kugawe nda. Wam ta idusmba sine kuru kuru kugatok miŋge bulokmbi pasa kukliweg. ¹⁴ Israel mbal o buk kile mata Kuate tuku pasa ambokok ta burka nane tuku wamdus tawimbi songanu taŋaŋ tugunu katese maye ndade. Kristus mbolŋge ndo wamdus purfewam kumuŋ. ¹⁵ Ait te mbolŋge mata nane Moses tuku pasa burkade ta naŋgine wamdus songanu taŋaŋ tugunu katese maye ndade. ¹⁶ Ande nu ŋgamuŋgal biye mbilmba Suŋgo tugum kuwa ta Suŋgoŋge tawi ta talka wamdus nuŋe purfeu serwa le nu Kuate tuku kilŋa saŋgrinu ta kaŋgeramŋgat.

¹⁷ Sine Suŋgo sakeg ta nu Tukul Guwa. Suŋgo tuku Guwa nu ande sinamŋge minit ta nu muskil te-tiwe tuwit le agaŋ ande nu ndale ndakate. ¹⁸ Sine pasa kitek son ŋgeg mbal tumail songanu taŋaŋ mine ndakeg le Suŋgo tuku kilŋa sine mbolŋge kilimok mayok kinit. Sine Suŋgo tuku kilŋa lato lato teg sulumba nu tuku maŋau te-pureg. Singine Suŋgo Tukul Guwa tugumŋge kilŋa ta teg.

4

Kuate tuku kilŋa taŋgo mbolŋge kilimok mayok kinit

¹ Kuate nu sine mapeka piro te siŋgina tukunu sine wamdus piti kamusmba piro kusrewam idus ndaweg. ² Kiko maŋau ŋaigonu kuirka kade ta sine pitaika ŋgumneniŋgigen. Sine afu yabri ndaniŋgeg. Sine Kuate tuku pasa mbil ndaweg. Sine pasa tugusek kilimok te-mayokmba Kuate am mbolŋge piziknu mineg ta nane ŋakmba kila.

³ Pasa mayenu kukliweg ta tugunu kilimok. Ngisinu tuku ndin mbolnge minig mbal ndo nane tugunu katese ndade. ⁴ Mbal ta nane Kristus tuku pasa son nda ngade. Ta ndanam? Kilke te tuku gabat Satan nu nane tuku wamdus tukulingit le nane pasa mayenu ismba wamdus purfe ndaningit. Nane Kristus nu kilja sangri jak Kuate tajan minit ta nane nu katese ndade.

⁵ Sine pasa kukliweg te singine miron tuku kukli ndaweg. Yesus Kristus nu Sunjo ndindo minit nga wam ta kukliweg. Sine nu tuku nga tane tuku piro mbal tajan mineg. ⁶ Kuate nu tugu mbolnge bulu mayok ka ma make kiljawa ngina ta nunge singine ngamungal kiljate le sine Yesus Kristus kanjermba Kuate tuku kilja kila pileg.

Sine piti kanjerkeg ta Kuate nu sine kusre ndakate

⁷ Aganj mayenu kilke waim sinamnge minig tajan Kuate nu nunge wam mayenu sine sinamnge pilit. Sine kilke waim tajan sangri kugatok mineg ta sine Kuatenge sangri pilesingit le ⁸ piti yimyange sine tidongade ta sine muskil te-tiwam kambim kumu. Sine wamdus te-suluweg ta sine wam pile pas ndakeg. ⁹ Afu sine kasursingig ta Kuate nu sine kusre ndakate. Nane sine bale faram tuku pani farde ta sine kume ndakeg. ¹⁰ Sine mara mindek Yesus kumna tajaamba ndo sine kume direg ta sine kume ndakeg. Wam ta mbolnge tane Yesus abo jak minit ta tane katese mayede.

¹¹ Sine abo jak minmba Yesus tuku nga mara mindek kume direg le nu abo jak minit ta tane kila pilig. ¹² Sine mara mara kumam tuku ndin

mbolŋge mineg ta tane abo minmba minam tuku ndin mbolŋge minig. ¹³ Ande nu kuyar pasa mbolŋge teŋenmba kuyarna.

Ye Kuateŋge pasa sakina ta son ŋga nane ŋakmba saninŋen ŋga kuyarna. *Mune ... 116.10*

Sine mata nu taŋaŋ Kuate tuku pasa son ŋga tane satinŋet. ¹⁴ Kuate nu Sunŋo Yesus kumna le te-tina taŋamba ndo ŋgumneŋga sine nu ndoŋ kile-tidinguwa sulumba tane sine ndoŋ kilmba nu tugumŋge patikamŋgat ta sine kila. ¹⁵ Sine tanenu ŋga piti ŋakmba te kugrakeg. Taŋaweg le Kuate nu ake sinaŋ taŋgo make patikate wam ta taŋgo gudommmba lato iswaig sulumba Kuate gare pasa samba nu tuku nyu te-dunŋam tuku mbal tuge ŋayowaig.

¹⁶ Sine wam ta idusmba piti sinamŋge wamdus kanyummba piro kusrewam idus ndaweg. Sine tuku ŋgarosu lato lato baklelde ta sine tuku ŋgamunŋal sanŋri tinga minig. ¹⁷ Piti ait fagnu ndo kaŋgereg ta ŋgumneŋga alonu kilŋa sunŋo gare minmba minam tuku tamŋgig. Piti teg te gare maŋau tamŋgig taŋge liwa le nda minanu sukamŋgat. ¹⁸ Sine agaŋ ammbi kaŋgerkeg ta sunŋomba idus ndaweg sulumba agaŋ ammbi kaŋger ndakeg ta sunŋomba iduseg. Agaŋ ammbi kaŋgerkeg te ait fagnu ndo minmba kugawamŋgaig. Agaŋ ammbi kaŋger ndakeg ta minmba minamŋgaig.

5

Ŋgarosu kitek tamŋgig

¹ Kilke te mbolok ngarosu te baibai tana. Andenge sambriwa ta Kuate nu ngarosu kitek singamngat ta sine kila. Ngarosu kitek ta wande tana ta tanonge wakei ndanaig. Nu samba mbolok agana minmba minam tuku. ² Sine ngarosu te nak minmba samba mbolok ngarosu sine mbolnge prowa nga mindesimba mineg. ³ Sine samba mbolok ngarosu ta nak minmba kanu ngarosu kugatok mine nda.

⁴ Sine baibai te sinamnge minmba sinamanzer sungo nak mineg ta sine ngarosu te kusrewam idus ndaweg. Ngarosu kitek ambonga sine mbol prowa sulumba ngarosu kumam tuku te abo minmba minam tuku manau sinam kuwa nga iduseg. ⁵ Kuatenge sine tana ndo ngarosu kitek mayok kambim tuku wakeika patikina sulumba nunge Tukul Guwambi sine mbolnge asi sirimba taker tidanganu tana kina.

⁶ Sine wam ta idusmba mara mindek sanngri tingeg. Sine kilke te mbolok ngarosu sinamnge mineg sulumba Sungo tugumnge mine ndakeg ta sine kila. ⁷ Sine ammbi nu kanngender ndaweg ta singine li nakmba mbolnge nu tuku sanngri tomba tingeg. ⁸ Sine sanngri tinga ngarosu kusremba Sungo tugum kumba nu ndon minam tuku mindesiweg. ⁹ Sine kilke te mbolnge minmba e ko nu tugum kanngig ta sine mara mindek nu tuku nzali ndo dubiwamngig. ¹⁰ Ngumnga sine nakmba Kristus am mbolnge tingube le nu sine pilesinguwa le sine ngarosu te nak minmba manau ke likeg ta lafunu kumumbi tamngig.

Sine Kristus mbolnge Kuate ndon gulabeg

¹¹ Sine njakmba Kuate tugumnge tingamngig wam ta idusmba sine Sunjo tuku kurauka nane gudommba nu son nguwaig nga nane tuku wamdus didikam tuku pirokeg. Sine wamdus tinreknu ta tumba pirokeg ta Kuate nu kila. Tane mata tanjamba kila pilmba idusap nga satinjet. ¹² Tane sine tuku nyu te-dungap nga pasa te sa ndatinget. Kuga. Nane afu wamdus njaigonu njak minmba tango am mbolnge mbal magenu tanjan payamkade. Tane sine tuku manjau kila palpe sulumba payamkade tuku mbal yabri pasa ta lafumba Paulus nane ngamungal tugusek minig nga saningap.

¹³ Mbal ta sine nginngan wamdus njak mineg ngade ta sine Kuate tuku piro sungokuwa nga tanjamba mayok kineng. Sine wamdus tugusek njak mineg ta sine tanenu nga tanjamba mayok kineng. ¹⁴ Kristus tuku kume pur manjaunge sine tuku ngamungal didikate le manjau njakmba ke likeg. Singine wamdusmbi kuga. Tango ndindo ta sine njakmba tuku ma tumba kumna le sine njakmba nu ndon kumanu tanjan kumgen ta sine kila. ¹⁵ Nu sinenu nga kummba man tinjina. Ta tuku kile sine singine nzali dubi ndamba nu tuku nzali ndo dubiweg.

¹⁶ Kile sine nane afu kanjerka tango tuku manjaumbi pile ndaningeg. Sine buk mbarmba manjau tamba Kristus pilegen ta kile afu mbolnge tanja ndaweg. ¹⁷ Ande nu Kristus ndon sailkate ta nu kitek mayok kinit. Nuje manjau ambokok ta kugana le manjau kitek nu mbol prona.

¹⁸ Manjau kitek ta Kuatenge te-mayokte. Sine nu

tuku ŋgueu mbal mingen le nu sine ndon wamdu mukuk minam ŋga Kristus tuku kume mbolŋge sine ndon tumana. Sine Kristus ndon tumawam tuku ndin ta afu tumningam tuku nu piro siŋgina. ¹⁹ Sine piro ta kumba pasa kukliweg ta tenemba. Kuate nu Kristus mbolŋge sine taŋgo tuku mbar saukam tuku ndin wakeina sulumba nu sine ndon tumana. Nu wam ta mbolŋge sine taŋgo ndon tumate ta afu saningam tuku piro ta sine wai mbolŋge pilna.

²⁰ Kuate nu taŋamba sine tuku miŋge mbolŋge taŋgo wikate tukunu sine Kristus tuku piro mbal minmba Kristus tuku nyu mbolŋge tane sarsartingmba satingeg: Kuate ndin wakeina ta ndo dubimba tane nu tuku gulab mayok kape ŋgeg.

²¹ Kristus nu mbar kugatok minna ta Kuate nu sine tuku mbar ŋakmba nu mbolŋge patikina le nu une taŋgo taŋaŋ mayok kina. Kile sine nu ndon ulendikeg tukunu Kuate nu nuŋe maŋau tiŋreknu sine mbolŋge pilit le sine tiŋreknu mayok kineg.

6

Paulus nane piroka piti sugo kugrakinaig

¹ Sine Kuate ndon pirokeg tukunu sine tane sangrimba sarsartingamngig. Kuate nu ake sinan tane make patikate wam sungo ta ake agaŋ taŋaŋ kusre ndawap. ² Kuate nu tenemba sakate.

Ye tane make patiken tuku ait mbolŋge tane tuku wi ismba kilen. Taŋgo muskil kile-tidingen tuku ait mbolŋge tane turtingen ŋga sakate.

Aisaia ... 49.8

Tane ise mayewap. Kile ait te nu wikap ta nu isamngat. Kile ait te mbolnge nu tane muskil kile-tidinge tingamngat.

³ Sine Kuate ndon pirokeg ta afunje sine talasinbekaig nga sine piro mayeweg. ⁴ Nane sine Kuate tuku piro mbal tugusek nguwaig nga mine njakmba mbolnge sine kumumbi mayok kineg. Ngarosu piti sinamanzer manau ta mbolnge sine sangri tinga bike ndakeg. ⁵ Afu sine kilmba ngussingig. Afu sine mulin kilmba wandeknge patikade. Afu sine kile-ngamukka tumail pansingig. Sine piro karenka mundu teg. Ait afu sine kinye ndaka gubak mineg. ⁶ Sine piti ta njakmba sinamnge sangri tinga manau purfenju ndo ke likeg. Sine pasa tugusek ta kila minmba wamdus mukuk mineg sulumba nane njakmba mbolnge rangun mayeweg. Sine Tukul Guwa njak minmba sine wamdus tugusekmbi nane njakmba tuku kume pureg. ⁷ Sine pasa tugusek ndo saka Kuate tuku sangri mbolnge pirokeg. Wam ta njakmba mbolnge sine nu tuku piro mbal tugusek mayok kineg. Sine manau tinjeknu tambu wam njaigonu njakmba kile-ibenjekg.

⁸ Nane afunje sine tuku nyu kile-dungade le afunje tumail pansingig. Afu sine waje pasa sasingig le afunje sine magenu ngade. Sine tugusek pasa ndo sakeg ta afunje sine yabri mbal nga pitaikade. ⁹ Afu sine nyu kugatok nga talasingig ta nane gudommba sine tuku nyu saka minig. Ait gudommba sine kume direg ta sine abo mineg. Sine ngarosu piti sunjo teg ta sine kume ndakeg. ¹⁰ Sine ngamunggal rar teg ta sine gare njak mineg. Sine

sanzalnu mineg ta sine Kuate tuku wam magenu ta nane afu mboŋge keg le nane mine mayede. Sine agan ndende kugatok mineg ta Kuate tuku wam magenu ŋakmba ta sine tuku minig.

¹¹ O Korin mbal, sine siŋgine wamdus piti ŋakmba kile-mayokka kilimok satingeg. Siŋgine ŋgamuŋgal ŋakmba tane tiŋge suluweg. ¹² Sine tane tuku riweg le tane sinenu ŋga ri ndade. ¹³ Ta tuku tane ye tuku kiŋo kame taŋan satinget. Sine tanembik riweg ta kile kumumbi lafuwap ŋget.

Sine Kristus son nda ŋgade mbal ndoŋ ulendi ndakube

¹⁴ Tane Kristus son nda ŋgade mbal ndoŋ tuma minam kumuŋ kuga. Nane ndoŋ ulendi ndakap. Mbal tiŋreknu nane une mbal ndoŋ muŋgu gare ŋak minam fugude. Ma make nu bulu ndoŋ minam kumuŋ kuga. ¹⁵ Kristus nu Satan ndoŋ wamdus ulendi mine ndakik. Kristus son ŋgade mbal nane maŋau kise ŋak. Son nda ŋgade mbal nane maŋau kise ŋak. ¹⁶ Sine Kuate minmba minit nu tuku tukul wande mineg tukunu sine yabri mbara ta mata turmba mbariŋam kumuŋ kuga. Kuate nu teŋenmba sakina.

Ye nane tuku ŋgamuŋgal sinamŋge minmba nane ndoŋ likamŋgit. Ye nane tuku Mbara mini le nane ye tuku gageu minamŋgaig ŋgina. *Wok ... Pris ... 26.11-12; ... Esekiel ... 37.27*

¹⁷ Suŋgo nu teŋenmba mata sakina.

Tane wam ŋaigonu kade mbal kusreka yamokŋge minap.

Maŋau kutur ŋak kade ta ŋgumneniŋgap.

Tañawap le ye gare ñak tane kilamngit. *Aisaia ...*
52.11

¹⁸ Ye tane tuku Mam mini le tane ye tuku kiño
 kame kulim kame minamngaiḡ ḡgina. *2 ...*
Samuel ... 7.14; ... Aisaia ... 43.6; ... Yermia ...
31.9

Sunḡo Saḡgri Ḥayo nuḡe taḡamba sakate.

7

¹ O tira kame, Sunḡo nu sinenu ḡga miḡe pasa
 saḡgrinu kusna ta idusmba ḡgarosu ḡgamuḡḡalmbi
 kutur ke likeḡ ta ñakmba pitaika Kuate tuku ku-
 rauka maḡau tiḡreknu purferḡnu sine mbolḡe ku-
 muḡḡuwa ḡga wamdus saḡgrinu palpe.

Mbar te-tinaig le Paulus nu garena

² Tane maḡ sinembik riwap. Sine tane tuku
 ande mbolḡe wam ḡayo ndagenḡ. Tane afu
 kilmba ḡaiḡo sigli ndakigenḡ. Sine tane tuku ande
 yabrimba nu tuku aḡaḡ afu kile ndakigenḡ. ³ Ye
 pasa saḡgrimba satiḡḡit ta ye tane satiḡḡe likam
 tuku sa ndatiḡḡit. Kuga. Ye buk tane satiḡḡit.
 Sine tane tuku ḡgamuḡḡal sunḡo ñak mineḡ. Sine
 kummba e ko abo minbe ta sine tane ndoḡ mi-
 nam iduseḡ. ⁴ Ye tane tuku wamdus tero ndaka
 gare ñak payamket. Ye tane idustiḡmba wamdus
 bulkate. Ye piti ñakmba sinamḡḡe tane idustiḡmba
 gare tet.

⁵ Sine Masedonia kilke mbol te proḡeḡ ta sine
 mabtam kumuḡ kuga. Piti sunḡomba mara mindek
 sine kile-kogorkinaig. Kame afu sine mbol pron-
 aig. Kuru kuru maḡau mata ḡgamuḡḡal sinamḡḡe
 kamusḡeḡ. ⁶ Taḡamba mingenḡ le Titus nu sine

tugum prona le sine nu kanġermba wamdus bulkinaig. Kuate nu piti nġak mbal wamdus bul serningit ta nunġe ndin ta wakeina. ⁷ Nu prona ta tuku ndo wamdus bul ndakinaig. Nu pro tane tuku maġau kanġermba wamdus bulok tina ta kubeu sinġina le ismba sine mata wamdus bulkinaig. Tane ye sunġomba idusyumba taġgine mbar tuku kiko kamusmba malmbikade. Tane ye tuku pasa dubiwam tuku sunġomba idusde. Ye wam ta nġakmba ismba tane tuku gare toren.

⁸⁻⁹ Ye buk waġe ande kuyarmba tane kilmba satinge liken le tane nġamuġgal piti tinaig ta ye mata tanenu nġa piti kamusen. Tane ait fagnu piti nġak minnaig sulumba wamdus biye mbilmba maġau nġaigonu kusrekinaig ta kile ye gare nġak minet. Tane nġamuġgal piti nġak minnaig ta tuku ye gare te ndaket. Tane piti sinamġe mbilka maġau nġaigonu kusrekinaig ta tuku ye gare tet. Sine tane kilmba satinge likiġen le tane wamdus tatrakinaig ta tane maġ Kuate idusnaig. Ta mbolġe sine tane nġaigo sigli ndaka turtingiġen.

¹⁰ Kuatenġe ande mbar maġau tuku piti tuwit le nu katesemba nġamuġgal biye mbilte ta Kuatenġe nu tuku muskil te-tiwe tuwit. Ande nu kilke te tuku piti kamusmba Kuate idus ndawa ta Kuate nu taġgo ta tuku muskil te-tiwe nda. Nu nġisikamġgat. ¹¹ Ata. Tane wamdus piti nġak minmba Kuate maġ idusnaig sulumba sanġri tinġa mbar ta te-tinaig. Tane mbar ta tuku gubra tumba wamdus fulilka minnaig. Tane ye tuku wamdus sunġo tumba ye tuku pasa dubiwam tuku wamdus sanġrinu pilmba taġgo mbarna ta lafunu tunaig.

Wam ñakmba kumumbi kinaig le kile pasa ande tane mbolñge mine ndakate.

¹² Ye tane tuku wañe kuyaren ta ande mbarna le ande piti tina ta tuku ndo kuyar ndawen. Tane sine tuku kume purmba minig ta Kuate am mbolñge wamdus pulutinguwa ñga kuyaren. ¹³ Tane wamdus pulutingina le kile sine tane tuku mbar tuku piti kusrekigeñ.

Titus nu mata tane tuku gag ñak ta nu tane tuku mañau kañgerka piti kusremba gare tina le sine nu ndoñ mañ lato gare tigeñ. ¹⁴ Ye buk tane tuku mañau tuku payamka Titus sawen. Nu kumba tañamba kañgerna tukunu ye kiko kugatok. Sine son pasa ndo satinñgigeñ tañañ sine tane tuku payamka Titus sagneñ ta alonu kumumbi mayok kinit. ¹⁵ Nu tane tugum prona le tañgine mbar tuku wamdus fulilka nu kurauka tumba nu tuku miñge dubi mayenaig. Nu tane tuku wam ta idusmba tane tuku lato lato kume purte. ¹⁶ Kile ye tane tuku wamdus tero ndaka gare ñak minet.

8

Kuate tuku mbal afu turkap

¹ Tira kame, Kristus tuku kuasmbi afu Masedonia kilke mbolñge mine likade te Kuate nu ake sinañ nane make patikate le mañau kade ta kila satinñgamñgit. ² Afunñge piti sugo niñmba nane tuku ñgamunñgal son tagoninginaig ta nane gare ñak minmba piti ta sinamñge agañ ndende denkanu ta tañaigna ñga sunñgomba waknyumba ndametiñ patika afu turkinaig. ³ Nañgine ndametiñ kañgerka paplamba kumumbi

patikinaig sulumba nanjine wamdus tambu maŋ lato patikinaig ta yinje ammbi maŋau ta kaŋgeren. ⁴ Nane saŋgri tinja sine sasiŋginaig: Kuate tuku mbal Yudea ma tugu mbolŋge sine nane siŋka turkam iduseg ŋga sasiŋginaig. ⁵ Sine nane ndametiŋ ndo patikamŋgaig ŋga idusgeŋ ta nane wam ta limba nanjine ŋgarosumbi Suŋgo tuku nzali ndo dubiwam tuku pasa saŋgri pilenaig. Ta ndo kuga. Nane Kuate tuku nzali dubimba sine tuku pasa ŋakmba dubikam sakinaig.

⁶ Taŋanaig le sine Titus nu maŋ tane tugum kuwa ŋga sagen. Nu buk tane tugumŋge afu turkam tuku ndametiŋ patikap ŋga tumtingina ta nu piro ta ke suluwa ŋga kukuleg. ⁷ Tane ŋgamuŋgal son saŋgrinu ŋak ta sine kila. Tane Kuate tuku pasa kukli mayede. Tane kila suŋgo ŋak minig. Nu tuku piro kam tuku wamdus saŋgrinu pilig. Sine tuku mata kume pur mayede. Ta tuku tane afu turka ndametiŋ niŋgam tuku maŋau ta mata ke mayewap ŋga iduseg.

⁸ Ye taŋamba kap ŋga sa ndatiŋget. Ye tane tagotiŋmba tane kume pur maŋau tugusek ŋak e ko kuga ta katesewam saka tira afu ndametiŋ niŋgig wam ta kila satiŋget. ⁹ Siŋgine Suŋgo Yesu Kristus nu ake sinaŋ tane make patikina wam ta tane kila. Nu agaŋ ndende ŋakmba tuku miro ta nu tanenu ŋga sanzalnu mayok kina le tane nuŋe wam ŋakmba kilmba sanzalnu mine ndakade. ¹⁰ Ta tuku ye tane teŋenmba kap ŋga iduset. Tane buk yar ande si mbolŋge ndametiŋ patinu tuku wamdus suŋgo tumba tugu pilnaig ta tane kile suluwap ŋga iduset. ¹¹ Tane buk wam ta kam tuku

nzalitingina tanjamba kile tangine ndametin kilig ta kanjerka kumumbi patikap. ¹² Tane ndametin fudinndo e ko sungokanu njak minig ta kumumba gare njak Kuate tape ta nu nzalite.

¹³ Tane nane afu ndametin ninjamba tane denkanu minap nga idusmba sa ndatinget. ¹⁴ Kuga. Tane nane ndonj kumu kumu minap nga iduset. Kile tane aganj ndende gudommba njak minig mbal afu denkanu minig ta turkap. Ngumnernga tane denkap le nane suk lafumba tane turkamngaig. ¹⁵ Kuyar pasa ande tenjamba sakate. Afu mana sungomba kilnaig ta nane kumumbi kilanu idusnaig. Afu fudinmba kilnaig ta nane den ndakinaig ngate. *Kisim ... Bek ... 16.18*

Piro tango afu Korin prowamngaig

¹⁶ Kuate nu Titus wamdus tuna le nu sine suk tane turkam tuku sungomba iduste. Ta tuku ye Kuate gare pasa tuwet. ¹⁷ Sine nu tane tugum kambim tuku sa ndagenj le nu nuje nzali dubimba tane tugum prowam iduste. ¹⁸ Sine tira ande Titus ndonj kukulbe le kanjat. Tango ta nu Kristus tuku pasa kukli mayete le Kuate tuku kuasmbi njakmba nu tuku saka minig. ¹⁹ Tira ta Kuate tuku mbalnge madinaig le nu sine ndonj lika afu turkam tuku ndametin patikade ta kulatkate. Sine wamdus sanjgrinu pilmba piro kumumbi keg ta nu nane njakmba kila sanjguwa le Sunjo tuku nyu tedunjuwaig nga nu madinaig.

²⁰⁻²¹ Tanjamba idusmba afu sine talasinjamba ndametin sunjo ta kulat maye ndade ngubekaig nga sine nu tumba likeg. Sine Sunjo am mbolnge piro

mayemba tanjo am mbolŋge mata piro mayebe le kilimok mayok kuwa ŋga iduseg.

²² Tira ande mata nu nale ndoŋ kuwa ŋga kukulbe le tane tugum prowamŋgaig. Nu tagomba piro yimyam tugeŋ ta nu wamdus sanjgrinu pilmba piro ke mayena. Tane siŋka waknyumba afu turkam tuku minig ta nu kila pilmba kile tane tugumŋge pirokam tuku sunjgomba iduste.

²³ Ye tane nane keŋ ta tuku kila satingamŋgit. Titus nu ye ndoŋ tane turkam tuku pirokek. Nale ar nu ndoŋ ilik ta Kristus tuku nyu tane ŋgamukŋge sunjokuwa ŋga Kuate tuku kuasmbi nale tane tugum kambim tuku madinikinaig. ²⁴ Tane nane keŋ ta kilmba tanjine kume pur maŋau temayokmba kilap. Tanjawap le sine Kuate tuku kuasmbi ŋakmba tugumŋge tane tuku payamka sanjŋeg ta alonu kilimok kanjerwaig.

9

Ndametiŋmbi Kuate tuku mbal turkap

¹ Ndametiŋ patika Kuate tuku mbal turkam tuku wam ta tane kila. Ye ta tuku maŋ sunjgomba satinge nda. ² Tane mata ndametiŋ patinu tuku wamdusde ta ye kila. Ye Masedonia mbal tugumŋge tane Akaia mbal tuku payamka nane buk yar ande si mbolŋge ndametiŋ patikam tuku piro tugu pilnaig ŋga sanjŋet le ismba kile nane tuku sunjgomba mata ndametiŋ patinu tuku wamdus sanjgrinu pilig. ³ Sine tane tuku payamkeg ta alo kugatok ŋgubekaig ŋga ye tira keŋ ta kukulniŋgi le tane tugum ta promba tane turkuwaig le ndametiŋ ta maŋgurka patikap. Ye pro tane

tuku payamket tanjamba ndametiŋ ta ake kile ndo ki. ⁴ Tane ndametiŋ ta sinjka patikamŋgaig ŋga sine afu saniŋgigen. Tane pati ndaka minap le Masedonia mbal afu ye ndoŋ kumba kaŋgerwaig ta sine kiko ŋiŋgikat. Tane mata kiko tiŋgikat. ⁵ Wam ta idusmba ye tira keŋ ta amboŋga tane tugum ta kuwaig le tane ndametiŋ patikam tuku o buk sakinaig tanjamba ndo patike sulumba ye ndo tairŋgap. Tanjawa ta tane tanjine nzalimbi ndo patikamŋgaig. Ye tane kilap kilap ki le ndagari ŋak patike nda.

⁶ Tane nyamagan kilanu maŋau ta idusap. Ande nu nyamagan tumunu ndui ndui ŋgukate ta nu alonu ndui ndui ndo kilit. Ande nu tumunu sunjgomba ŋgukate ta nu alonu sunjgomba kilit.

⁷ Tane ŋakmba yimyam tanjine wamdus pilenga ndametiŋ giganmba patikam idusde ta kumumba patikap. Tane andeŋge kilap kilap kuwa le tane ndagari ŋak pati ndakap. Tane gare ŋak tanjine ndametiŋ patikade ta Kuate nu nzalite.

⁸ Kuate nu tane mbolŋge waknyumba agan magenu lato lato tiŋguwa le tane nane afu turkam tuku agan denkanu ŋak mine nda. ⁹ Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Nu nuŋe agan ndende waknyumba walmba sanzal mbal niŋgit. Nu tuku ranjun mayenu ta kugawe nda. Minmba minamŋgat ŋgate.
Mune ... 112.9

¹⁰ Sine nyamagan tumunu ŋgukeg ta Kuate tugumŋge kileg. Agan nyeg ta mata nu tugumŋge kileg. Tanjamba ndo tane nane afu mbolŋge waknyam tuku Kuate nu agan ndende kumumbi tiŋgamŋgat. Tanjawa le tane nane afu mbolŋge

waknyumba minap le nu tane tuku maŋau mayenu ta te-sunḡowamŋgat. ¹¹ Kuate nu mara mindek tane aḡaŋ kumumbi tiŋgit le tane den ndaka afu turkam kumuŋ. Taŋamba tane ndametiŋ patikap le sine kilmba tamba sanzal mbal turkuba le nane gudommba Kuate tuku nyu te-dunḡamŋgaig.

¹² Tane ndametiŋ niŋgig tamba Kuate tuku mbal turkade. Wam ta ndo kuga. Tane taŋade le nane afu Kuate tuku nyu te-dunḡa nu gare pasa tuwig. ¹³ Tane tira tuku ndametiŋ patikap le afu wam ta kaŋgermba tane Kristus tuku pasa mayenu dubiwanu ŋgade ta son ŋga Kuate tuku nyu te-dunḡamŋgaig. Tane Kuate tuku mbal nane afu turmba nane mbolŋge waknyade ta tuku mata Kuate tuku nyu te-dunḡamŋgaig. ¹⁴ Ta ndo kuga. Kuate nu tane ake sinaŋ make patikate wam te-mayokmba nane taŋamba turkap le nane tane tuku kume purmba tane tuku ŋga Kuate yabaŋamŋgaig.

¹⁵ Sine Kuate tuku nyu te-dunḡube. Nu aḡaŋ sunḡo ande o mbolok aḡaŋ ndende ŋakmba liniŋgit ta sine siŋgina.

10

Paulus nu nane tuku wamdus mbar te-tina

¹ Tane afu teŋenmba sakade. Paulus nu sine tugumŋge sine gagnu pasa bafumbi sakate ta nu maskenŋge pasa sanḡrinu kuyarmba sasiŋgit ŋga sakade. Ariya. Ye kile Kristus tuku wamdus bafuk ŋgan maŋau ta dubimba pasa bafumbi sarsar-tiŋgamŋgit. ² Tane wamdus biye mbilap le ye tane

tugum promba pasa sangrinumbi satinḡam idus ndawet. Nane afu Paulus nane kilke te mbolok maḡau ndo dubimba nanḡine wamdusmbi pasa kukliwanu ḡga sakade mbal ta ndo ye siḡka pasa sangrinumbi saninḡamḡgit.

³ Sine taḡo ndo mineḡ ta sine siḡine taḡo tuku kame aḡanḡbi kame bu ndaweg. ⁴ Kuga. Sine Kuate tuku kame aḡanḡ tambu Satan tuku sanḡri te-ibenḡmba afu tuku yabri wamdus ta ḡakmba pitaikeḡ. ⁵ Afu nanḡine wamdus ta payamka Kuate kila palmbim tuku ndin tukulde ta sine wamdus ta kuerka pitaiweg. Nane ḡakmba Kristus kum-nemḡge minwaig ḡga sine nane tuku wamdus kile-tidinḡgeḡ. ⁶ Tane mata mbilka Kristus kumnemḡge minap. Taḡawap le afu taḡamba mine ndakuwaig ta sine nane lafunu kumumbi ninḡamḡgig.

⁷ Tane wamdus te-mayewap. Ande nu nuḡe nyu te-dunḡa ye siḡka Kristus tuku taḡo minet ḡgate ta nu sine mata Kristus tuku mbal mineḡ ḡga iduswa. ⁸ Sunḡo nu sine tane ḡgamunḡal son sanḡri piletiḡbe ḡga nyu siḡgina le tane kulatkeḡ. Sine tane ḡaigo siglikam tuku nyu siḡe ndak-ina. Ye nyu ta tuku payamket le tane talayade ta ye kiko te nda. ⁹ Ye tane tuku waḡe kuyarke liket ta tane kuru kuru piletiḡam tuku kuyarket ḡga idus ndawap. ¹⁰ Afu nane teḡenḡmba sakade. Paulus nu waḡe kuyarka taḡo sanḡri ḡak taḡanḡ pasa sanḡrinu kuyarte ta sine tugumḡge nu sanḡri kugatok. Nu pasa sakate ta ismba talawam tuku ndo ḡga sakade. ¹¹ Taḡakade mbal tane ye tuku pasa te ise mayewap. Sine waḡe kuyarka pasa sanḡrinu sakeḡ te tane tugumḡge taḡamba ndo ke likamḡgig.

¹² Mbal afu tane tugumŋe nanġine nyu kile-dunġade. Yoi. Sine nyu taŋaŋ ŋak mine ndakeġ. Mbal ta ŋinŋan mbal. Nane nanġine nanġine muŋgu kaŋgerka sine magenu ŋga payamkade. Maŋau tinreknubi nanġine maŋau pile ndaŋgade.

¹³ Sine payamkeġ maŋau ta kise. Kuate nu pirokam tuku nyu siŋgina piro ta ndo sine payamkeġ. Sine tane Korin mbal tugumŋe mata pirokam tuku nyu siŋgina. ¹⁴ Ta tuku sine tane tuku payamkeġ ta mbar ndaweg. Sineŋge Kristus tuku pasa mayenu tumtiŋgigen. ¹⁵ Sine tane pasa dubide wam ta tuku sine siŋgina piro tuku payamkam kumuŋ. Sine nane afu tuku piro siŋgina ŋgaro mbolŋge pile ndakeġ. Kile tane tuku ŋgamuŋgal son ta sunġoka mbal kise mbol kuwa le ye nane tugum kambim tuku ndin mayok kuwa ŋga iduset. ¹⁶ Taŋawa le sine tane kusreka kilke afu tane ŋgumnemŋge minig ta mbol kumba nane mata pasa mayenu saniŋgamŋgig. Taŋamba sine nane afu tuku piro siŋgina ŋgaro mbolŋge pile ndaka siŋgina piro ndo payamkam kumuŋ. ¹⁷ Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Taŋgo ima nu payamkam idusmba kande nu Sunġo wam ke likate ta idusniŋmba payamkuwa ŋgate. *Yeremia ... 9.24*

¹⁸ Ande nu nuŋe mironŋ ye mayenu ŋgate ta nuŋe pasa ta alo kugatok. Sunġonġe nu mayenu ŋgate wam ta alo ŋak.

11

Paulus nu yabri aposel tuku maŋau te-mayokna

¹ O tira kame, tane ye tuku pasa te isap. Tane pasa te nginngan pasa idusmba ndeta tanjaig. Pasa te isam tuku wamdus tukul ndawap. ² Kuate nu tane tuku kume purmba minit ta ye mata tane tuku sunngomba kume puret. Pino mbanzo ande mam nuņenge tanjo ande tam tuku madite le nu tanjo ta tuku ndo minit tanja tane Kristus tuku mbal ndo minap nga maditingen.

³ Ye tane tuku wamdus piti nak minet. Mben nu nuņe wamdus yabri paknu tambu Eva yabrina tanjamba tanjo afunģe tane yabritinmba didikuwaig le tanģine wamdus Kristus mbolģe minig ta kusrebekaig nga iduset. ⁴ Sine tane Yesus tuku nyu tumtingigen ta afunģe pro ande tuku nyu satinģig le tane wamdus bulokmbi nyu kise ta tade. Tane Tukul Guwa tinaig ta nane guwa kise satinģig le tane tade. Ko pasa mayenu isnaig ta nane pasa kise kuklide le tane pasa ta mata wamdus bulokmbi tade.

⁵ Tane mbal ta nane aposel magenu o mbolģe ngade ta nane ye li ndayade nget. ⁶ Ye pasa kukli mayewam tuku kila kugatok ta pasa kukliwet ta tugunu nakmba ye kila. Ait sunngomba sine tane sinģine kila ta tumtingeg.

⁷ Ye Kuate tuku pasa mayenu tane satingen ta ye tane tugumģe piya kilam mbulmba yiņe nyu te-ibenmba tane mine mayenu mbolģe minam tuku kile-dunģen ta ye mbaren nga idusde e? ⁸ Ye Kristus tuku mbal afunģe ndametin sinaig le kua-yaranu sukmba kilmba tane tugumģe piroken. ⁹ Ye tane ndon minmba aganj afu tuku denkinaig ta ye tane yaban ndatingen. Tira afu Masedoniange pro ye aganj denkanu minen ta nanenģe sinaig. Ye

tane piti sertingikit nga agan afu tane tugumnge kile ndaken. Kile mata tanamba idusmba minet. ¹⁰ Kristus tuku pasa tugusek ye sinamnge minit ta son pasa ndo satinngamngit. Ye tane tugumnge piya kile ndaken ta payamka saka mini le Akaia mbal nakmba isamngaig. Ande ye peuyam kumun kuga. ¹¹ Ye tane tuku kume pur ndamba nyu kile-ibenkam tuku idusmba tanawet nga idus ndawap. Kuga. Ye tane tuku sungomba kume puret ta Kuate nu kila.

¹² Afu nanjine mironj payamka sine Paulus nane tanan pirokeg ngade ta peuningam tuku ndo ye piya kugatok piroken. ¹³ Mbal ta nane Kuatenge kukul ndaningina. Kristus tuku aposel minanu sukmba nanjine piro tamba tane yabritingig. ¹⁴ Sine nane tuku wam ta tuku pিরerek pur ndakube. Nanjine gabat Satan nu tanjo yabrinimba Kuate tuku enel mayenu tanan mayok kinit. ¹⁵ Sine wam ta idusmba Satan tuku piro mbal nane manau tinreknu kade mbal tanan minanu sukde ta tuku piriri ndaweg. Kuate nu ngumennga nane tuku manau ta kumumbi lafumba pa ningamngat.

Paulus nu piro mbolnge piti kugrakina

¹⁶ Ye man tane satinngamngit. Tane ye nginngan tanjo nga idus ndawap. Ko ye nginngan tanjo ngumba kande wamdus tukul ndamba ye mapeyap le ye yabri mbal tanan fudinmba yije piro tuku payamki. ¹⁷ Sungonge payamkam tuku tum ndayate. Yije mironj nginngan mbal tanan payamket. ¹⁸ Nane gudommba tanamba piro payamkade tukunu ye mata payamkam iduset.

19 Tane ndo kila sugo ñak minig sulumba ñginñgan mbal wamduş bulokmbi kilig inde. 20 Tane nane tuku piro mbal minap ñga iduşde le nane tane tuku ağan ndende kilam saka yabritiñmba nane sugo tañañ tane maim-maimtiñmba ko dabil pantiñgig ta tane ndek wamduş bulokmbi nane kilmba kulatkade. 21 Tane mbal tañañ kañgerka sañgri ñak ñgade. Sine tane ndoñ minmba nane sañgri ñak minig tañamba mine ndakigeñ. Tane sine sañgri kugatok ñgade ta kumumbi sakade.

Yabri aposel nañgine mañau tuku payamkade. Ta tuku ye mata ñgin ñgan mañau tambi payamkam kumuñ. 22 Nane sine Hibru ndare ñgade ta ye mata Hibru ndare. Nane sine Israel ndare mineg ñgade ta ye mata Israel ndare. Sine Abraham tuku mbuñ ñgade ta ye mata nu tuku mbuñ minet. 23 Nane sine Kristus tuku piro mbal ñgade ta ye Kristus tuku piro mbolñge nane liniñget. Nane pirokade ta ye nane liniñmba piro karenket. Ye nane liniñmba ait suñgomba muli wande mbol kan. Ait gudommba ye ñgusyinaig. Wam afu mbolñge ye kume diren. 24 Zu mbal nane ait 5 tañamba ye tumba ñgusyinaig. Ñgusyinaig ta ka 39 mbolñge tiñge likinaig. 25 Ait keñmba nane afu ye tumba mbapanimbi katyinaig. Ait ande ye baleyam bafumba ndamembi katyinaig. Ye wañ keñmba mbolñge liken le wañ fetkinaig. Ye ait ande yu mbol faitka minen le furirmba ka mafena. 26 Ye piroka kine promba minet le ait afu kulenge te-diryade. Kuayar mbalñge ndinñge ye baleye ndafloyade. Yiñe mbal kasomok mbal mata ye baleyam tuku ndin sotade. Tumbranñge

dunɛnɛ ye mbolɛnɛ ye nɛsike diret. Yabri gulab afu mata ye baleyam tuku ndin sotade. ²⁷ Ye piro karenka nɛgaro rar minet. Furir afu kinye ndaket. Ait sunɛgomba guba kule para sunɛgo nɛk minet. Mara afu ye nyamagan tawi kinyam tuku wande mata denKate. ²⁸ Ye nɛgarosu tuku piti ndo kugra ndaket. Kuga. Kristus tuku kuasmbi sanɛgri nɛk minam tuku ye mara mara wamdus piti nɛk minet. ²⁹ Tira ande nu sanɛgri kugatok ta ye mata piti tet. Ande nu andenɛnɛ yabrite le ndekate ta ye gubra tet.

³⁰ Ye payamkam iduset ta ye wam kame ndan mbolɛnɛ ye sanɛgri kugatok mayok kinet wam ta ndo payamket. ³¹ Sinɛgine Sunɛgo Yesus Kristus tuku Mam Kuate ye sinɛka pasa saket te nu kila minit. Sine nu tuku nyu sunɛgo ta te-dunɛga minmba minbe.

³² Ye Damaskus tumbranɛnɛ minen le mandor Aretas nu nuɛnɛ kame gabat sana le nu kame mbal kukulnɛnɛgina le ye biye tiyam tuku tumbranɛ sunɛgo tuku fonde malanɛga kulatka minnaig kande ³³ yiɛnɛ gulab kame ye sambekɛnɛ minyoken le fonde tuku bubre malanɛga mbolɛnɛ te-mayokyumba muli biye-biyenaig le mayok ka kame gabat ta laipmba kua kan.

12

Kuate nu Paulus wam sugo tumna

¹ Payamkam tuku manɛau ye turyam kumun kuga ta ye payamkamnɛgit. Sunɛgo nu tumyina le ye kinɛatanu suk agan kanɛgerken wam ta payamka satinɛgi le isap. ² Kristus tuku tanɛgo ande buk yar 14

kuganaig le Kuatenge nu tumba te-dunga samba mbol ambe kina. Ambenđe man lato te-dungina le o mbol ambe kina. Nu ngarosu njak kina e ko nuđe kanu ndo kina e ta ye gilai. Kuatenđe ndo kila.

³⁻⁴ Tango ta nu samba mbol ambenđe wam sugokanu afu isna. Isna ta Kuate nu minđe pipna le kilke te mbolnđe afu ndon sakam kumon kuga. Nu tanamba samba mbol kina ta ndo ye kila. Nuđe ngarosu njak kina e ko nuđe kanu ndo kina e ta ye gilai. Kuatenđe ndo kila. ⁵ Ye tango ta tuku kila idusmba nu tuku payamket. Ye yinđe miron tuku payam ndaket. Ye wam kame ndan mbolnđe sangri kugatok mayok kinet ta ndo ye payamket.

⁶ Ye yinđe miron tanamba samba mbol kan nga payamki ta ye ngin nğan tango mayok nda kinet. Ye sinđa saket ta ye wam ta mbolnđe yinđe nyu te-dungam idus ndawet. Kuga. Tango nane ye pasa sake lika wam njakmba ke liket ta mbolnđe ye tuku nyu kumumbi iduswaig nget.

⁷ Kuate nu wam sugo tumyina ta mbolnđe ye payamka yinđe nyu te-dungikit nga Satan tuku kukul tango pro ye waimbi katyanu tanan ngaro rar sungo ye mbol prona. Rar ta ye mbolnđe promba minit le kamusmba yinđe nyu te-dungam idus ndawet. ⁸ Sungo nu piti ta pitaiwa nga ye sangri tinđa yabanam kenjen ta nu ye wo ndayina. ⁹ Nu tenjenmba sayina. Ye ne make pilmba sangri tini le rar ta kurawam kumon. Ne piti ta njak minmba sangri kugatok mina le ye tuku sangri ne mbolnđe kilimok mayok kuwa nga sayina. Kile Kristus tuku sangri sungo ye mbol prowa nga ye sangri kugatok minet te gare-gareka payamket.

¹⁰ Ye sanjri kugatok minet le afunje ye tumail panyade le afunje ngaro rar sade le afunje ye njayo siliyade le afunje piti sugo seryade wam ta njakmba mbolnje ye Kristus tuku nga gare njak ndo minet. Ata. Ye sanjri kugatok minet sulumba Kristus tuku sanjri mbolnje sanjriknu mayok kinet.

Paulus nu nane turkam idusna

¹¹ Ye yinje manjau payamkam idus ndawet ta afu ye tuku nyu njayo silide le tane nane peu ndaninggig tukunu ye yinje nginngan manjambi payamka yinje manjau tuku kuyaret. Ye ake tanjo suk minet ta afu tane nane aposel magenu ngade ta nane ye li ndayade. ¹² Ye tane ndonj minmba piti kanjerka sanjri tinga piroka wam kitek sanjrinu afu ke liken. Wam ta mbolnje ye aposel tugusek minen le tane ye kanjeryinaig. ¹³ Kristus tuku kuasmbi afu mbolnje ye wam mayenu ken ta tane tugumnje wam maye ndawen nga idusde e? O son. Ye wam ande nane afu mbolnje ken tanjamba tane mbolnje ke ndaken. Ye tane tugumnje piya kile ndaken. Wam ta tuku tane ye pitaiyade inde. O Korin mbal, ye mbaren ndeta ye tuku mbar gilaingap.

¹⁴ Ye manj ait kenju tane tugum prowam bafuwet. Tane tugum promba aganj afu sap nga satinje nda. Kuga. Tane ye ngamunggal ndo sap nga iduset. Kinjo kame nane ina mam turkam tuku aganj ndende pati ndakuwaig. Ina mamnje kinjo kame turkam tuku aganj ndende patikuwaig. ¹⁵ Ye tane tuku mam tananj minet. Ye yinje aganj ndende tane turkam tuku ngail ndaket. Yinje abo mine manjau mata tanenu nga kusrewam bafuwet. Ye tanjamba tane tuku sunjomba kume puret. Wam ta

tuku tane ye tuku kume pur ndade ta ye tane tuku sunḡomba kume puret wam ta kusrewam kumuḡ kuga.

¹⁶ Ye tane tugumuḡge agaḡ afu kile ndaken ta tane afu teḡenmba sakade. Nu kuirkuirka sine yabrisiḡmba ndametiḡ afu kilna ḡga sakade.

¹⁷ Ginu ait ye kilen? Ye mbal afu kukulniḡgen le pro tane yabritiḡmba ndametiḡ didika kilmba ye sinaig e ḡga idusde. ¹⁸ Ye Titus ndo tane tugum kambim tuku kukulmba minen. Tira ande ta nu ndoḡ kuwa ḡga kukulen. Titus nu ame agaḡ tane yabritiḡmba kilna? Kuga. Sile Titus ndoḡ Guwa ndindo ta mbolḡge minek. Maḡau ndui ta ndo ke likek ta tane kila.

¹⁹ Tane waḡe te burka sine tane am mbolḡge tiḡreknu mayok kambim tuku kuyaraig ḡga idus ndawap. Sine Kristus ndoḡ ulendika nuḡe wamduḡ dubimba Kuate am mbolḡge pasa te kuyarkeḡ. Tane tuku son ta saḡḡri pilewam tuku ndo kuyarkeḡ.

²⁰ Ye tane tugum prowam tuku ta ye wamduḡ piti ḡak minet. Ye pro tane maḡau ke likade ta kaḡḡerka nzaliyamḡgat e ko kuga. Nzali ndayuwa ta ye tane kilmba satiḡge liki le tane ye tuku mata ndaḡari tamḡḡaig. Ye pro tane wam kame te kap le kaḡḡerkam tuku kuru-kuruket. Kualeyaukade e ko afu tuku mine magenu tuku kagḡi firkaḡe e ko gubra tade e ko ye ye ḡgaḡe e ko waḡe pasa sakade e ko afu tuku nyu kile-ibenka miḡḡe motmotkade e ko taḡḡine ḡḡarosu te-duḡḡade e ko taḡḡine wamduḡmbi maḡau kise kise ke likade maḡau kame ta ḡakmba ye kaḡḡerkam mbulit.

²¹ Tane gudommba buk kutur man̄au kumba fare fare tan̄go pino ndon̄ minmba tan̄gine ngarusu tuku nzali tukul ndamba dubikinaig. Tane ngamun̄gal biye mbil ndawap ta ye tane tugum promba yin̄e Mbaran̄ge tane tuku am mbol̄nge ye kiko pileyuwa le wamdus n̄ayon̄gikat n̄ga ye pitiyate.

13

Riron̄ pasa afu

¹ Kile ye ait ken̄nu tane tugum prowam̄ngit. Kuyar pasa ande ten̄enmba sakate.

Tan̄go armba ko ken̄mba tan̄go ande nu mbar ande kina n̄guwaig le son n̄ga te-tiwap n̄gate. *Lo ... 17.6; ... 19.15*

² Ye buk ait arnu tane tugum prowen sulumba mbarmba minnaig mbal ta riron̄ pasa sanin̄gen. Kile ye tane tugum̄nge mine ndaka nane tane turmba man̄ riron̄ pasa ndui ta satin̄gam̄ngit. Ye man̄ luka tane tugum prowi ta mbarde mbal ta sin̄ka mapeke nda. ³ Tan̄awi le ye Kristus tuku pasa kukliwet tan̄go minet ta tane wamdus tero ndaka katesewam̄ngaig. Kristus nu san̄gri sun̄go n̄ak tane sinam̄nge pirokate. ⁴ Nu san̄gri kugatok tan̄an̄ minna le nane nu tumba ail kazrai mbol̄nge balenaig ta Kuate tuku san̄grin̄ge te-tina le kile abo n̄ak minit. Sine mata tan̄an̄ tan̄go ndo san̄gri kugatok mineg ta sine nu ndon̄ ulendika Kuate tuku san̄gri mbol̄nge minmba san̄gri tambi tane kile-tidin̄gam tuku prowam̄ngig.

⁵ Tan̄gine ngamun̄gal son pilen̄ga kan̄gerap. Tane sin̄ka Kristus Yesus tuku ngamun̄gal son n̄gade e ko

kuga. Nu tane sinamnge minit le tane kamusde e ko kuga. Kuga ta tane tuku ngamuŋgal son ta mbarkamngat. ⁶ Wam ta mbolnge sine tane pasa kuklimba tumtingigen mbal ngamuŋgal son tugusek ŋak ta katese mayewap.

⁷ Kuate nu tane turkuwa le mbar maŋau afu ke ndakap ŋga nu yabaŋmba mineg. Tane wam magenu kap le sine aposel tuku piro mayenu ŋguwaig ŋga idus ndaweg. Tane maŋau magenu ndo kam tuku iduseg. Afu sine piro maye ndaweg ŋgade ta sine piti ndasingit. ⁸ Sine pasa tugusek te-ibenam tuku mine ndakeg. Pasa ta turam tuku ndo mineg. ⁹ Sine saŋgri kugatok mineg le tane saŋgri ŋak mayok kinig ta sine saŋgri kugatok minam tuku gare-garekeg. Tane tuku ngamuŋgal son lato lato saŋgri tiŋguwa ŋga Kuate yabaŋmba mineg.

¹⁰ Sungo nu tane kulatkam tuku piro sina. Ye tane tugum prowi sulumba pasa saŋgrinu satinŋam kumuŋ ta ye taŋawam idus ndawet. Ta tuku tane kile-tidinŋam tuku ye waje ndo kuyaret. Sungo nu ye tane saŋgri piletinŋam tuku piro sina. Tane ŋaigo siglikam tuku piro se ndakina.

¹¹ Kile ye pasa suluwamngit. Tanŋine mbar kile-tidinŋap. Ye tuku pasa isap. Tane wamduŋ ulendika ngamuŋgal mukuk minap le Kuate nu tane ndoŋ minamngat. Kume pur maŋau ngamuŋgal mukuk maŋau nu tugu. ¹² Tane tanŋine tanŋine tira kame ndoŋ muŋgu kume purkade maŋau ta alonu te-mayokap. ¹³ Kuate tuku mbal tenge minig ta ŋakmba tane kaiye pasa tinŋig.

¹⁴ Sinŋine Sungo Yesus Kristus nu tane ake sinan make patikuwa. Kuate nu tane tuku kume purwa.

Tukul Guwa nu tane ndon munḡu gare ḡak minwa.
Son.

KUATE TUKU PASA
Portions of the Old Testament and The New Testament
in the Siroi Language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Siroi long
Niugini

copyright © 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siroi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

9d2e8659-afb4-5cca-93d8-23ebf89e1709